

ความเป็นมาของปัญหา

การศึกษาเป็นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่งสำหรับการพัฒนาประเทศ ทั้งนี้เพราะการศึกษาเป็นรากฐานของการพัฒนาทั้งทางด้านการเมือง การบริหาร เศรษฐกิจ และสังคมหรืออาจกล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่า การให้การศึกษาแก่ประชากรของประเทศนั้น เป็นการวางรากฐานของการพัฒนาทั้งหมด

สำหรับประเทศไทย ซึ่งได้ชื่อว่าเป็นประเทศที่กำลังพัฒนา การศึกษาระดับประถมศึกษาเป็นสิ่งที่มีความสำคัญมาก เพราะเป็นการศึกษาระดับเทียบเท่าชั้นที่ประชากรส่วนใหญ่ของประเทศมีโอกาสได้รับ เป็นการศึกษาที่เป็นพื้นฐานของการศึกษาในระดับสูง และเป็นการศึกษาระดับเดียวที่ใช้งบประมาณถึงร้อยละ 60 ของงบประมาณเพื่อการพัฒนาประเทศ หรือประมาณร้อยละ 10 ของงบประมาณทั้งสิ้น ด้วยเหตุที่การศึกษามีความสำคัญดังกล่าวมาแล้ว รัฐบาลจึงได้จัดสรรงบประมาณเพื่อการศึกษาเป็นจำนวนมหาศาล ดังจะเห็นได้จากในปีงบประมาณ 2517 งบประมาณเพื่อการใช้จ่ายทางด้านการศึกษาโดยส่วนรวมมีถึง 6,931 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 19 ของงบประมาณรายจ่ายทั้งสิ้น และเป็นอันดับที่ 2 รองจากงบประมาณรายจ่ายด้านเศรษฐกิจ¹

เนื่องจากการประถมศึกษามีความสำคัญและเป็นภาระหนักของประเทศดังกล่าวแล้วข้างต้น รัฐบาลจึงได้พยายามหาช่องทางที่จะจัดการประถมศึกษาให้ดีที่สุดและมีประสิทธิภาพมากที่สุด ด้วยการจัดระบบบริหารการศึกษาที่เอื้ออำนวยต่อการประถมศึกษา ซึ่งจะเห็นได้ว่าตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา รัฐบาลได้เปลี่ยนแปลงระบบบริหารการศึกษามาแล้วหลายครั้ง ทั้งนี้เพื่อการประถมศึกษาของชาติได้บรรลุจุดหมายที่ได้ตั้งไว้

---

¹ สำนักงบประมาณ, งบประมาณโดยสังเขปประจำปีงบประมาณ 2517, (พระนคร: โรงพิมพ์สำนักทำเนียบนายกรัฐมนตรี, 2517), หน้า 26 - 31.

ระบบบริหารการประถมศึกษาในปัจจุบัน ได้แบ่งโรงเรียนออกเป็นประเภทใหญ่ ๆ 2 ภาค คือภาคโรงเรียนเอกชน ซึ่งได้แก่โรงเรียนราษฎร์ และภาคโรงเรียนรัฐบาล ซึ่งได้แก่โรงเรียนประชาบาล โรงเรียนเทศบาล โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา และโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร โรงเรียนประชาบาลขึ้นอยู่กับองค์การบริหารส่วนจังหวัด โรงเรียนเทศบาลขึ้นอยู่กับเทศบาล โรงเรียนทั้งสองประเภทนี้ดำเนินงานด้านธุรการอยู่ภายใต้การควบคุมของกระทรวงมหาดไทย ส่วนกระทรวงศึกษาธิการควบคุมทางด้านวิชาการ สำหรับโรงเรียนราษฎร์และโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษานั้นอยู่ภายใต้การควบคุมของกระทรวงศึกษาธิการ และโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครขึ้นอยู่กับกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นหน่วยปกครองรูปพิเศษรูปใหม่ ซึ่งโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครนั้นก็คือโรงเรียนเทศบาล และโรงเรียนประชาบาลแต่เดิมของจังหวัดพระนครและธนบุรีนั่นเอง²

จึงเห็นได้ชัดว่าการประถมศึกษาในปัจจุบันนี้ ไม่มีเอกภาพในสถานภาพที่รับผิดชอบในการจัดและการบริหาร

ด้วยเหตุที่การบริหารการศึกษาในระดับประถมศึกษามีความยุ่งยากและซับซ้อน เพราะเป็นงานที่มีอิทธิพลต่อเยาวชนของชาติซึ่งจะเป็นพลเมืองที่ดีในอนาคต และเป็นงานที่มีความรับผิดชอบสูงสุดในการพัฒนาประชากรส่วนใหญ่ของประเทศ การบริหารการศึกษาในระดับประถมศึกษานี้จึงมีความสำคัญมาก ถ้าการจัดการศึกษาในระดับนี้ขาดประสิทธิภาพ ประชากรส่วนใหญ่ของประเทศก็จะพลอยขาดประสิทธิภาพไปด้วย

การประถมศึกษาในปัจจุบันนี้มีปัญหาที่สำคัญอยู่หลายประการ เช่น ปัญหาด้านความเพียงพอในการขยายการศึกษาระดับมัธยม ปัญหาด้านคุณภาพทางการศึกษา ปัญหาความสูญเปล่าทางการศึกษา ปัญหาด้านปริมาณและคุณภาพของครู ปัญหาเรื่องการเงิน และปัญหาเรื่องการบริหาร

² กองวิจัยการศึกษา, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, รายงานเบื้องต้นเรื่องระบบบริหารการประถมศึกษาของไทย, เอกสารพิมพ์อัดสำเนา, หน้า 2.

งานบุคคล เป็นต้น ปัญหาที่กล่าวมานี้ส่วนใหญ่เป็นปัญหาที่สืบเนื่องมาจากการบริหารการศึกษา เป็นประการสำคัญ ทั้งนี้เนื่องจากระบบบริหารการศึกษาของชาติในปัจจุบัน โดยเฉพาะระบบบริหารการประถมศึกษา มีลักษณะที่ค่อนข้างสับสนและไม่มีเอกภาพเดียวกันในด้านการดำเนินการ และการบริหาร จึงก่อให้เกิดปัญหาสืบเนื่องมาถึงการดำเนินงานบริหารการศึกษาในระดับ โรงเรียน เป็นเหตุให้ผู้ปฏิบัติซึ่งได้แก่ผู้บริหารการศึกษาของโรงเรียน คือ ครูใหญ่ ตลอดจนครู และนักเรียน รวมทั้งเจ้าหน้าที่ทางการศึกษาฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการประถมศึกษา ปฏิบัติงานสับสน และไม่เข้าใจลึกซึ้งถึงบทบาทและหน้าที่ของตนเอง เป็นเหตุให้เกิดความบกพร่อง ในการปฏิบัติงานได้

จากสาเหตุดังกล่าวนี้เอง จึงน่าจะจะได้มีการศึกษาถึงความเป็นมาของระบบบริหาร การประถมศึกษาโดยละเอียด รวมทั้งศึกษาถึงงาน, ทฤษฎี และหลักปฏิบัติต่าง ๆ ที่ผู้บริหาร การประถมศึกษาควรทราบ เพื่อจะได้เป็นแนวทางในการปฏิบัติ ตลอดจนการศึกษาวิจัยถึง ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เพื่อจะได้นำข้อมูลมาประกอบในการพิจารณาปรับปรุง หรือเปลี่ยนแปลง ระบบการบริหารการประถมศึกษาเสียใหม่ ทั้งนี้ก็เพราะว่าการมีระบบบริหารการศึกษาที่ดีน่าจะช่วย แก้ปัญหาที่สำคัญต่าง ๆ ดังกล่าวมาแล้วได้ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ การมีระบบบริหารการศึกษา ที่ดีจะทำให้การศึกษาของชาติโดยรวมบรรลุผลตามความมุ่งหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะเป็นผลทำให้ การพัฒนาประเทศโดยส่วนรวมสำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่ต้องการ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษา งานบริหารการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา ในหัวข้อต่อไปนี้

1. ศึกษาโครงสร้างของระบบบริหารภายในโรงเรียนประถมศึกษา
2. ศึกษางานบริหารการศึกษภายในโรงเรียนประถมศึกษา โดยเฉพาะในด้านความสัมพันธ์กับชุมชน งานวิชาการ งานบุคคล งานกิจการนักเรียน และงานธุรการโรงเรียนซึ่งได้แก่การ เงิน บริการ และอื่น ๆ ในประเภทเดียวกัน

3. ศึกษาเกี่ยวกับปัญหาโครงสร้างของระบบบริหารภายในโรงเรียนประถมศึกษา และ ปัญหาการบริหารการศึกษาทั้ง 5 ประเภท ในโรงเรียนดังกล่าวแล้ว

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยเรื่องนี้ เกี่ยวข้องเฉพาะงานบริหารการศึกษาระดับโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด เฉพาะในภาคกลางเท่านั้น โรงเรียนที่ใช้เป็นประชากรในการ วิจัยเป็นทั้งโรงเรียนประถมศึกษาตอนต้น และตอนปลาย

2. คำว่า ภาคกลาง หมายถึงจังหวัดต่าง ๆ ที่ตั้งอยู่ในภาคกลางของประเทศไทย ตามหลักภูมิศาสตร์ ยกเว้นกรุงเทพมหานคร ได้แก่ จังหวัดกาญจนบุรี จันทบุรี ฉะเชิงเทรา ชลบุรี ชัยนาท ตราด ฉะเชิงเทรา นครนายก นครปฐม นนทบุรี ปทุมธานี ประจวบคีรีขันธ์ ปราจีนบุรี พระนครศรีอยุธยา เพชรบุรี ราชบุรี ลพบุรี สมุทรปราการ สมุทรสาคร สมุทรสงคราม สระบุรี สิงห์บุรี สุพรรณบุรี รวมทั้งสิ้น 24 จังหวัด

3. การวิจัยนี้มุ่งศึกษาถึง งานบริหารการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา ซึ่งหมายถึง งานหลัก 5 ประเภท ได้แก่งานเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน งานวิชาการ งานบุคคล งานกิจการนักเรียน และงานธุรการโรงเรียน

4. ข้อมูลที่ได้จากการวิจัย ได้จากข้อคิดเห็นจากการตอบแบบสอบถาม และการสัมภาษณ์ ผู้บริหารการศึกษาที่เกี่ยวข้อง จากกลุ่มผู้บริหาร กลุ่มนักวิชาการ และจากกลุ่มประชาชน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

ผู้วิจัยคาดว่า ผลที่ได้รับจากการศึกษาและวิจัยในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์โดยตรงต่อ โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดในภาคกลาง โดยเฉพาะจะเป็นประโยชน์ ต่อผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งได้แก่ครูใหญ่ ผู้ช่วยครูใหญ่ และคณาจารย์ซึ่งถือว่าเป็นนักวิชาการประจำ โรงเรียน ตลอดจนจะช่วยให้ผู้บริหารการศึกษาในระดับสูงที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนประถมศึกษา

ได้เข้าใจสภาพของโรงเรียนประถมศึกษาที่อยู่ในความรับผิดชอบของคนได้ดียิ่งขึ้น องค์การบริหาร-
ส่วนจังหวัด หรือกระทรวงมหาดไทย ในฐานะที่เป็นผู้รับผิดชอบทางด้านบริหารธุรการก็สามารถ
นำผลที่ได้จากการศึกษาวิจัยนี้ไปปรับปรุงแก้ไขวิธีบริหารงาน เพื่อขจัดปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการ
การบริหารโรงเรียนที่อยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของคนให้ลดน้อยลงได้ กระทรวงศึกษาธิการในฐานะ
ที่เป็นผู้รับผิดชอบทางด้านวิชาการ ก็สามารถนำผลของการวิจัยนี้เป็นเป็นข้อมูลประกอบในการ
พิจารณาวางแผนปรับปรุงแก้ไข และหาวิธีการบริหารทางด้านวิชาการให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และจะ
ช่วยให้ผู้บริหารการศึกษาโดยทั่วไปมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานบริหารการศึกษาของโรงเรียน
ประถมศึกษาได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งจะ เป็นประโยชน์โดยตรงในการปรับปรุงการบริหารของโรงเรียนประถม-
ศึกษาในอนาคต

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยนี้ ประกอบด้วยโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดองค์การบริหาร-
ส่วนจังหวัด จากจังหวัดต่าง ๆ ในภาคกลาง คือ จังหวัดกาญจนบุรี ราชบุรี ชัยนาท
นครนายก นครปฐม นนทบุรี ปทุมธานี ประจวบคีรีขันธ์ ปราจีนบุรี พระนครศรีอยุธยา
เพชรบุรี ราชบุรี ราชบุรี ราชบุรี สมุทรปราการ สมุทรสาคร สมุทรสงคราม สระบุรี สิงห์บุรี
สุพรรณบุรี รวมทั้งสิ้น 24 จังหวัด (ยกเว้นกรุงเทพมหานคร)

2. การสุ่มกลุ่มตัวอย่างประชากร การวิจัยเรื่องนี้ยึดจังหวัดเป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยเลือก
มาประมาณร้อยละ 20 ของจังหวัดที่มีอยู่ในภาคกลางทั้งหมด (ดังข้อ 1) วิธีเลือกจังหวัดใช้วิธี
Simple Random Sampling โดยวิธีใช้ตารางสุ่ม กำหนดหมายเลขลงในชื่อจังหวัดที่เป็น
กลุ่มประชากร แล้วเลือกลำดับหมายเลขจากตารางสุ่ม ได้จังหวัดซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างในภาคกลาง
รวม 5 จังหวัด ได้แก่จังหวัดชลบุรี ปราจีนบุรี ประจวบคีรีขันธ์ พระนครศรีอยุธยา และสระบุรี

เมื่อได้จังหวัดซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างแล้ว ได้ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างวิธีเดียวกันนี้สุ่มโรงเรียนมาใช้
ในการวิจัย ร้อยละ 1 ของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนั้น ๆ ทั้ง 5 จังหวัด
ดังกล่าวแล้วดังนี้

1. จังหวัดชลบุรี มีโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดทั้งสิ้น 294 โรงเรียน
ได้สุ่มมา เพื่อทำการวิจัยจำนวน 3 โรงเรียน ได้แก่
  - 1.1 โรงเรียนวัดกลางคอน อำเภอเมืองชลบุรี
  - 1.2 โรงเรียนวัดศโฆทาราม อำเภอสัตร์ราชา
  - 1.3 โรงเรียนพนัสศึกษาลัย อำเภอพนสนิมคม
2. จังหวัดสระบุรี มีโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดทั้งสิ้น 340 โรงเรียน
ได้สุ่มมา เพื่อทำการวิจัยจำนวน 3 โรงเรียน ได้แก่
  - 2.1 โรงเรียนวัดขอนแก่น อำเภอหนองแค
  - 2.2 โรงเรียนพระพุทธบาท อำเภอพระพุทธบาท
  - 2.3 โรงเรียนบ้านหม้อ (พัฒนราษฎร์) อำเภอบ้านหม้อ
3. จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดทั้งสิ้น 410
โรงเรียน ได้สุ่มมา เพื่อทำการวิจัยจำนวน 4 โรงเรียน คือ
  - 3.1 โรงเรียนพุทธไสสวรรคย์ อำเภอพระนครศรีอยุธยา
  - 3.2 โรงเรียนวัดบ้านสร้าง อำเภอบางปะอิน
  - 3.3 โรงเรียนนครหลวง (พิบูลประเสริฐวิทย์) อำเภอนครหลวง
  - 3.4 โรงเรียนวัดสูงเหล็ก (บุญนิเมศไทยอุปกัมภ์) อำเภอท่าเรือ
4. จังหวัดปราจีนบุรี มีโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดทั้งสิ้น 431 โรงเรียน
ได้สุ่มมา เพื่อทำการวิจัยจำนวน 4 โรงเรียน คือ
  - 4.1 โรงเรียนบ้านท่าข้าม อำเภออรัญประเทศ
  - 4.2 โรงเรียนบ้านท่าประชุม อำเภอสรีมท่าโพธิ์
  - 4.3 โรงเรียนบ้านเนินหอม อำเภอเมืองปราจีนบุรี
  - 4.4 โรงเรียนศรีวัฒนาวิทยา อำเภอวัฒนานคร

5. จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดทั้งสิ้น 183 โรงเรียน ไต่สุ่มมา เพื่อทำการวิจัยจำนวน 2 โรงเรียน คือ

5.1 โรงเรียนบ้านหนองขน อำเภอหัวหิน

5.2 โรงเรียนบ้านคลองวาฬ อำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์

รวมจำนวนโรงเรียนที่นำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ทั้งสิ้น 16 โรงเรียน จากจำนวนโรงเรียนทั้งสิ้น 1658 โรงเรียน นับเป็นร้อยละ 1 ของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่มีอยู่ในจังหวัดกลุ่มตัวอย่างทั้ง 5 จังหวัดดังกล่าวแล้วโดยประมาณ

3. เครื่องที่ใช้ในการวิจัยและรวบรวมข้อมูล

การวิจัยเรื่องนี้ใช้วิธีการแบบการศึกษภาคสนาม (Field Study) โดยใช้เครื่องมือและเทคนิคในการสังเกต สัมภาษณ์ และแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นในการรวบรวมข้อมูลและความคิดเห็นจากกลุ่มผู้บริหารการศึกษาที่ประจำอยู่ในโรงเรียน และที่มีได้ประจำอยู่ในโรงเรียน ตลอดจนเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองที่เกี่ยวข้องกับการบริหารโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด จากกลุ่มนักวิชาการ และจากกลุ่มประชาชน ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับโรงเรียน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มกลุ่มตัวอย่างดังกล่าวแล้ว

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและวิธีสถิติ

การวิจัยนี้ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลแบบตารางวิเคราะห์ โดยใช้วิธีการสถิติเปรียบเทียบเป็นร้อยละ

คำจำกัดความ

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ อาจมีความหมายแตกต่างไปจากที่ใช้โดยทั่วไป จึงขอยให้ความหมายของคำบางคำที่ใช้ในการวิจัยดังต่อไปนี้ คือ

โรงเรียนประชาบาล : หมายความว่าถึงโรงเรียนประถมศึกษาที่ประชาชนในตำบลหนึ่ง หรือหลายตำบลจัดตั้งและดำเนินการโดยอาศัยทรัพย์สินของตนเอง และโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่นายอำเภอจัดตั้ง หรือที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดได้รับโอนมา³

งานบริหารการศึกษา : หมายความว่าถึงงานหลัก 5 ประเภทของผู้บริหาร อันได้แก่ งานที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน งานในด้านวิชาการ งานบริหารบุคคล งานบริหารธุรการ ซึ่งมีอยู่ 4 ประเภทตามความคิดเห็นของนักการศึกษาชื่อ Robert S. Fisk⁴ แต่เพื่อให้งานบริหารการศึกษามีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น จึงได้เพิ่มงานในหน้าที่ของผู้บริหารเข้าไว้ด้วย อีก 1 ประเภท ได้แก่ งานบริหารกิจการนักเรียน

ภาคกลาง : หมายความว่าถึงจังหวัดต่าง ๆ ที่ตั้งอยู่ในภาคกลางของประเทศไทยตามหลัก ภูมิศาสตร์ ได้แก่ จังหวัดกาญจนบุรี จันทบุรี ฉะเชิงเทรา ชลบุรี ชัยนาท ตราด อ่างทอง นครนายก นครปฐม นนทบุรี ปทุมธานี ประจวบคีรีขันธ์ ปราจีนบุรี พระนครศรีอยุธยา เพชรบุรี ระยอง ราชบุรี ลพบุรี สมุทรปราการ สมุทรสาคร สมุทรสงคราม สระบุรี สิงห์บุรี สุพรรณบุรี รวมทั้งสิ้น 24 จังหวัด (ยกเว้นกรุงเทพมหานคร)

ผู้บริหาร : ในที่นี้หมายความว่าถึงบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารโรงเรียนประชาบาล สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด ทั้งที่ประจำอยู่โรงเรียนและนอกโรงเรียน รวมทั้งผู้บริหาร ฝ่ายปกครอง แยกเป็น

ศูนย์วิจัยทรัพยากร

³ กรมการปกครอง, ม. 3 พ.ร.บ.ประถมศึกษา (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2509, กฎหมาย
ยดระเบียนเกี่ยวกับการศึกษาประชาบาล เล่ม 1, (กรุงเทพ : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น, 2511),
หน้า 71.

ภิญโญ สาธร, หลักบริหารการศึกษา, กรุงเทพ : โรงพิมพ์วัฒนาพานิช, 2516),
หน้า 65.

1. ผู้บริหารที่ประจำอยู่ในโรงเรียน ได้แก่ ครูใหญ่ และผู้ช่วยครูใหญ่

2. ผู้บริหารที่เกี่ยวข้องโดยตรงแต่มิได้ประจำอยู่ในโรงเรียน ได้แก่ ศึกษาธิการจังหวัด หัวหน้าส่วนการศึกษาจังหวัด ศึกษาธิการอำเภอ หัวหน้าหมวดการศึกษาอำเภอ

3. ผู้บริหารฝ่ายปกครอง ได้แก่ ผู้ว่าราชการจังหวัด ปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด นายอำเภอ และเลขาธิการองค์การบริหารส่วนจังหวัด

นักวิชาการ : หมายความว่าถึงบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับการบริหารงานด้านวิชาการของโรงเรียน ได้แก่ ครู และศึกษานิเทศก์

ประชาชน : หมายความว่าถึงบุคคลผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นกรรมการศึกษาของโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย และรวมถึงผู้ปกครองนักเรียนของโรงเรียนนั้น ๆ ด้วย

ขนาดของโรงเรียน ถือความระบียบกรมสามัญศึกษาค้นคว้าด้วยการแต่งตั้งครูในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา 2513⁵ ดังนี้

โรงเรียนขนาดเล็ก : หมายความว่าถึงโรงเรียนประถมศึกษาที่มีห้องเรียนต่ำกว่า 10 ห้องเรียน (1 - 9 ห้องเรียน) มีนักเรียนประมาณ 140 - 400 คน

โรงเรียนขนาดปานกลาง : หมายความว่าถึงโรงเรียนประถมศึกษาที่มีห้องเรียนตั้งแต่ 10 ห้องเรียนขึ้นไป แต่ไม่เกิน 20 ห้องเรียน (10 - 20 ห้องเรียน) มีนักเรียนประมาณ 400 - 800 คน

โรงเรียนขนาดใหญ่ : หมายความว่าถึงโรงเรียนประถมศึกษาที่มีห้องเรียนเกินกว่า 20 ห้องเรียน แต่ไม่เกิน 30 ห้องเรียน (21 - 30 ห้องเรียน) มีนักเรียนประมาณ 800 - 1200 คน

⁵หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, ระเบียบและแนวปฏิบัติสำหรับครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษา, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, 2515), หน้า 29.

โรงเรียนขนาดใหญ่มาก : หมายความว่าโรงเรียนประถมศึกษาที่มีห้องเรียน 30 ห้องเรียนขึ้นไป มีนักเรียนประมาณ 1200 คนขึ้นไป

วุฒิทางวิชาชีพ สำหรับครู นักวิชาการ และผู้บริหารการศึกษา ได้แก่วุฒิทางการศึกษา สำหรับผู้บริหารฝ่ายปกครอง ได้แก่วุฒิทางวิชาการปกครอง แยกเป็น

วุฒิต่ำกว่าปริญญาตรี : หมายถึงครู นักวิชาการ หรือผู้บริหาร ที่มีวุฒิ พ.ป. ป.ป. ป.ม. พ.ม. ป.กศ. อ.กศ. ประกาศนียบัตรวิชาชีพ อนุปริญญาทางการศึกษา เป็นต้น

วุฒิปริญญาตรี : หมายถึงครู นักวิชาการ หรือผู้บริหาร ที่มีวุฒิ กศ.บ. ศศ.บ. ร.บ. หรืออื่น ๆ ที่เทียบเท่าปริญญาตรี

วุฒิสูงกว่าปริญญาตรี : หมายถึงครู นักวิชาการ หรือผู้บริหาร ที่มีวุฒิ กศ.ม. ก.ม. รบ.ม. M.A. หรืออื่น ๆ ที่เทียบเท่าปริญญาโท หรือสูงกว่าปริญญาโท.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย